

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM
OCENIANIA Z JĘZYKA
POLSKIEGO**

CELE PRZEDMIOTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA:

- wspiera proces nauczania- uczenia się,
- stwarza sytuacje dydaktyczne, w których każdy uczeń ma możliwość zademonstrowania wiedzy i umiejętności,
- cechuje się otwartością na badanie i weryfikowanie,
- daje pewność wnioskowania o umiejętnościach i wiedzy uczniów w stosunku do ocen sumujących (śródrocznych i końcoworocznych)

ZADANIA PRZEDMIOTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA:

- zaznajomienie z wymaganiami edukacyjnymi i przedmiotem oceniania,
- zapewnienie uczniom, nauczycielom, rodzicom (prawnym opiekunom) rzetelnej i obiektywnej wiedzy o postępach ucznia w procesie dydaktycznym,
- systematyczne dokumentowanie postępów uczenia się,
- wdrażanie do obiektywnej samooceny wiedzy i umiejętności ucznia,
- motywowanie do samorozwoju.

PRZEDMIOT OCENIANIA W ZAKRESIE WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI

STANOWIĄ:

1. Odpowiedzi ustne.
2. Pisemne prace klasowe i domowe.
3. Aktywność ucznia na lekcji.
4. Samodzielnie opracowany materiał poszerzający wiadomości, np. referat, prezentacja.
5. Testy sprawdzające wiadomości.

KRYTERIA OCENIANIA WYPOWIEDZI USTNYCH I PISEMNYCH:

1. Kryterium merytoryczne (zgodność wypowiedzi z materiałem, tematem: zakres merytoryczny, terminologia przedmiotu).
2. Kryterium strukturalne (kompozycja wypowiedzi, jej logiczność i wewnętrzna spójność).
3. Kryterium językowe (zasób słownictwa, poprawność językowa, stylistyczna,, graficzna).

OBSZARY AKTYWNOŚCI UCZNIĄ

KSZTAŁCENIE W ZAKRESIE PODSTAWOWYM:

Wymagania podstawowe:

Uczeń w wyniku realizacji treści programowych powinien:

- rozumieć teksty z kanonu lektur,
- znać realia i ogólny zarys epok literackich,
- orientować się w podstawowych pojęciach kultury,

- umieć korzystać z księgozbioru bibliotecznego,
- dostrzegać tendencje rozwojowe polszczyzny,
- wypowiadać się ustnie i pisemnie na wskazany temat.

Wymagania ponadpodstawowe:

W wyniku realizacji treści uczeń ponadto powinien:

- wykształcać własny pogląd na kulturę,
- umieć udowodnić swoje racje w dyskusji,
- usystematyzować fakty historycznoliterackie,
- sprawnie posługiwać się poprawną polszczyzną w wypowiedziach ustnych i pisemnych.

KSZTAŁCENIE W ZAKRESIE ROZSZERZONYM:

Wymagania podstawowe:

W wyniku realizacji treści nauczania uczeń powinien:

- rozpoznawać wartości uniwersalne w literaturze,
- formułować sądy i opinie odnoszące się do zjawisk kultury,
- interpretować podstawowe zagadnienia literackie,
- analizować utwór literacki,
- dysponować wiedzą teoretycznoliteracką na temat omawianych epok literackich.

Wymagania ponadpodstawowe:

Uczeń potrafi zastosować zdobytą wiedzę w sytuacjach problemowych, w związku z czym wykazuje:

- umiejętność dostrzegania korelacji pomiędzy sztuką, literaturą, filozofią danego okresu,
- umiejętność postrzegania inspirującej roli filozofii i wielkich ruchów religijnych w rozwoju kultury i sztuki,
- umiejętność odkrywania we współczesnej cywilizacji wkładu epok minionych,
- umiejętność dokonywania porównawczej charakterystyki tekstów różnych epok.

SPOSOBY SPRAWDZANIA OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ:

1. *Wypowiedzi ustne* (co najmniej jedna ocena w semestrze)

2. *Kartkówki*

- forma niezapowiedziana,

- sprawdzająca wiedzę z zakresu trzech jednostek lekcyjnych, prac domowych, bądź materiał będący przedmiotem lekcji bieżącej (uczeń może korzystać z własnych notatek sporządzonych na lekcji)

3. *Sprawdziany, testy*

- przeprowadzane po każdej epoce literackiej bądź po omówieniu lektury;
- uczeń jest o nim poinformowany z tygodniowym wyprzedzeniem,
- zna zakres sprawdzanego materiału,
- jest uprzedzony o formie sprawdzianu (sprawdzian wiadomości, test),
- zna kryteria oceny danego sprawdzianu
- jest zobowiązany w razie nieobecności (usprawiedliwionej i nieusprawiedliwionej) do uczestniczenia w poprawie sprawdzianu w ustalonym przez nauczyciela terminie (jego ponowna nieobecność jest równoznaczna z oceną niedostateczną)
- termin zwrotu sprawdzianu zamyka się w obrębie 14 dni roboczych od czasu jego przeprowadzenia.

4. *Klasówki*

- prace zapowiedziane z tygodniowym wyprzedzeniem
- sprawdzające umiejętności redakcyjne, językowe, stylistyczne oraz wiedzę z zakresu historii literatury i kultury
- uczeń zna materiał literacki i kulturowy, którego praca dotyczy
- praca trwa nie więcej niż dwie jednostki lekcyjne
- wystawiona ocena opatrzona jest pisemnym komentarzem nauczyciela (recenzja) lub punktacją (ocenie kryterialne) i ustnym wyjaśnieniem.
- w razie nieobecności ucznia przystępuje on do redakcji wypracowania w terminie poprawkowym ustalonym przez nauczyciela (jego ponowna nieobecność na tej formie kontroli jest równoznaczna z oceną niedostateczną)

5. *Wypracowania, prace domowe*

- forma obowiązkowa, poszerzająca, pogłębiająca i utrwalająca wiedzę oraz wdrażająca do samodzielności
- obowiązuje przynajmniej jedna ocena w semestrze

- pisemne prace domowe, wypracowania i referaty są komentowane ustnie bądź pisemnie przez nauczyciela sprawdzającego

6. *Referat, samodzielne prowadzenie prezentacji lub lekcji, aktywność na zajęciach, zaangażowanie i efektywna praca w grupie.*

Uwagi dodatkowe:

1. Uczeń ma prawo dwa razy w ciągu semestru zgłosić przed lekcją fakt nieprzygotowania do lekcji z bieżącego materiału (np.)(usprawiedliwienie nie obejmuje zapowiedzianych wcześniej sprawdzianów, klasówek, wypracowań, powtórzeń oraz znajomości lektur.)

2. Uczeń ma prawo do poprawy jednej oceny niedostatecznej w semestrze, w terminie ustalonym przez nauczyciela.

3. W formach pisemnego i ustnego oceniania uczniów ustala się następujący procentowy wskaźnik przeliczania punktacji pracy na daną ocenę:

1) 0 % - 39 % punktów - niedostateczny (1)

- 1) 40 % - 49 % punktów - dopuszczający (2)
- 2) 50 % - 69 % punktów - dostateczny (3)
- 3) 70 % - 89 % punktów - dobry (4)
- 4) 90 % - 99 % punktów - bardzo dobry (5)
- 5) 100 % punktów - celujący (6)

4. Uczniowie klas III w drugim semestrze uczęszczają na zajęcia dydaktyczne przez okres krótszy niż w semestrze pierwszym. W związku z powyższym ustala się, iż w wymienionym wyżej semestrze:

- o maksymalnej liczbie ocen cząstkowych decyduje nauczyciel uczący,
- minimalna liczba ocen bieżących wynosi nie mniej niż trzy
- stopnie wyrażają kolejno stan wiedzy/umiejętności w zakresie wypowiedzi ustnej i pisemnej,
- o formie sprawdzenia w/w wiedzy/umiejętności decyduje nauczyciel uczący.
- uczniowi przysługuje prawo do jednego nieprzygotowania w semestrze
- przy wystawianiu oceny rocznej z języka polskiego decydujące znaczenie ma ocena śródroczna.
- wyjątkowych przypadkach zaniedbywania przez ucznia w drugim semestrze obowiązków szkolnych nauczyciel postępuje zgodnie z procedurą zawartą w Statucie szkoły.
- w pozostałych przypadkach stosuje się zapisy PSO i WSO.

Zasady oceniania prac uczniów ze stwierdzonymi specyficznymi trudnościami w uczeniu się czytania i pisania

W pracy pisemnej z języka polskiego autorstwa ucznia, u którego stwierdzono dysleksję rozwojową, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

- a) zmienionej kolejności liter w wyrazach,
- b) wstawionych i opuszczonych liter w wyrazie,
- c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,
- d) występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,
- e) fonetycznego zapisu wyrazów,
- f) mylenia głosek "i" i "j", głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę - em, ą - om*,
- g) mylenia przedrostków z zaimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*,
- h) niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie, skosiny* zamiast *skośny*,
- i) pisowni niezgodnej z zasadami ortografii [od uczniów wymaga się dobrej znajomości

zasad ortografii, co powoduje nadmierne do nich zaufanie i schematyczne ich stosowanie, np.: *startóje* bo *startować*]; błędów wynikających z niestosowania zasady historycznej,

j) błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.

Szczegółowe kryteria oceniania dla poszczególnych poziomów nauczania:

KLASA PIERWSZA

KRYTERIA OSIĄGNIĘĆ NA POSZCZEGÓLNE OCENY SZKOLNE

Kryteria zostały podzielone na trzy zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w *Podstawie programowej*:

- Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nim informacji (w tym: czytanie i słuchanie, samokształcenie i docieranie do informacji, świadomość językowa).
- Analiza i interpretacja tekstów kultury (w tym: wstępne rozpoznanie i analiza; interpretacja i wartościowanie).
- Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych.

Na ocenę **dopuszczającą** uczeń potrafi:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	<p>Czytanie i słuchanie:</p> <ul style="list-style-type: none">– Odtworzyć informacje sformułowane wprost– Odczytać sens fragmentów (zdań, grupy zdań, akapitów)– Wyodrębnić główną myśl całego tekstu– Wskazać w tekście retorycznym najważniejsze środki językowe służące przekonywaniu <p>Samokształcenie i docieranie do informacji:</p> <ul style="list-style-type: none">– Wybrać podstawowe teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji– Podjąć próbę znalezienia literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu <p>Świadomość językowa:</p> <ul style="list-style-type: none">– Wymienić nadawcę, odbiorcę i komunikat jako trzy najważniejsze elementy aktu komunikacji językowej– Odróżnić od siebie teksty pełniące funkcję informatywną, impresywną i ekspresywną– Objaśnić istotę znaku– Posługiwać się pojęciem archaizm– Objaśnić istotę związku frazeologicznego– Odróżnić od siebie synonimy, homonimy i antonimy– Posługiwać się pojęciem styl
---	---

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Analiza i interpretacja tekstów kultury</p>	<p>Wstępne rozpoznanie i analiza:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Przyporządkować epoce nazwiska pisarzy wskazanych w <i>Podstawie programowej</i> oraz wymienić ich dzieła – Przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w <i>Podstawie programowej</i> – Określić tematykę utworów literackich wskazanych w <i>Podstawie programowej</i> – Odróżnić od siebie tekst liryczny, epicki, dramatyczny – Posługiwać się pojęciami: podmiot liryczny, adresat liryczny, narrator, dialog, monolog – Wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich: tragedia, hymn, pieśń, tren, komedia, sonet, satyra, powieść epistolarna – Nazwać najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok (teocentryzm, humanizm, sarmatyzm, poezja metafizyczna, klasycyzm, racjonalizm, sentymentalizm) oraz wskazać ich cechy – Wskazać w dziełach literackich wskazanych w <i>Podstawie programowej</i> realizację wymienionych wyżej prądów – Streścić główne wątki utworów epickich i dramatycznych wskazanych w <i>Podstawie programowej</i> – Scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów epickich i dramatycznych wskazanych w <i>Podstawie programowej</i> – Rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok (epitet, metafora, porównanie, apostrofa, pytanie retoryczne) – Zanalizować utwory wskazane w <i>Podstawie programowej</i>, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu (podmiot / adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony) <p>Interpretacja i wartościowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Określić przybliżone ramy chronologiczne antyku, średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia i preromantyzmu – Objaśnić znaczenie nazw epok literackich: antyk, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, preromantyzm – Odczytać znaczenie podstawowych symboli w dziełach literackich wskazanych w <i>Podstawie programowej</i>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie – Wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu – Odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich – Podjąć próbę skomponowania wypowiedzi składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia – Samodzielnie prowadzić zeszyt przedmiotowy – Zrealizować przynajmniej połowę obowiązkowych zadań przewidzianych przez nauczyciela <p>Dopuszczalne: konieczność pomocy ze strony nauczyciela podczas realizacji zadań, ubogi komentarz, stereotypowość sądów, streszczanie utworu zamiast analizy i interpretacji, drobne błędy rzeczowe, błędy kompozycyjne (np. brak proporcji między poszczególnymi elementami pracy, brak logicznej spójności tekstu, brak wstępu lub zakończenia), błędy stylistyczne, składniowe, frazeologiczne, fleksyjne, interpunkcyjne i orograficzne.</p>

Na ocenę **dostateczną** uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	<p>Czytanie i słuchanie:</p> <ul style="list-style-type: none">– Określić funkcję środków językowych w tekście retorycznym– Rozpoznać ironię w tekście– Sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu– Podać argumenty na rzecz tezy– Odróżnić argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy– Rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu– Oddzielić informacje od opinii– Wskazać przyczyny i skutki <p>Samokształcenie i docieranie do informacji:</p> <ul style="list-style-type: none">– Wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu– Samodzielnie korzystać ze słowników i leksykonów <p>Świadomość językowa:</p> <ul style="list-style-type: none">– Rozpoznać w tekście sześć elementów aktu komunikacji językowej– Określić dominującą w tekście funkcję wypowiedzi– Objaśnić, na czym polega specyfika budowy języka jako systemu znaków– Podać genezę i objaśnić znaczenie najczęściej pojawiających się w tekstach związków frazeologicznych o pochodzeniu biblijnym i mitologicznym– Wskazać w tekście staropolskim archaizmy fonetyczne, leksykalne i składniowe– Rozpoznać w tekście synonimię, homonimię, antonimię i polisemię– Objaśnić pojęcie stylizacji
---	--

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Analiza i interpretacja tekstów kultury</p>	<p>Wstępne rozpoznanie i analiza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Określić tematykę wszystkich omawianych utworów literackich - Podać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych - Objaśnić różnicę między literaturą a publicystyką oraz literaturą a retoryką - Wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich - Porównać wizerunki Maryi w liryce średniowiecza, postawę podmiotu lirycznego w pieśniach i trenach J. Kochanowskiego oraz tragizm bohaterów tragedii antycznej i szekspirowskiej - Scharakteryzować wzorce osobowe i postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich (asceta, postawa franciszkańska, etos rycerski, postawa stoicka i epikurejska, humanista, Sarmata, oświecony obywatel, „człowiek serca”) <p>Interpretacja i wartościowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi (np. upadek cesarstwa zachodniorzymskiego, chrzest Polski, odkrycia geograficzne, wynalazek druku, Wielka Rewolucja Francuska), - Rozpoznać cechy charakterystyczne sztuki antycznej, romańskiej, gotyckiej, renesansowej, barokowej, klasycystycznej i sentymentalnej - Opisać następujące motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych utworów: przemijanie, śmierć, zbrodnia i kara, władza, nieśmiertelność poety i poezji, koncepcje życia godnego i szczęśliwego, naprawa Rzeczypospolitej - Scharakteryzować wizję świata i człowieka w Biblii, literaturze antyku, średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia i preromantyzmu, odwołując się do omówionych utworów literackich - Wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich (np. kontekst biograficzny dla <i>Trenów</i> J. Kochanowskiego) - Odczytać nawiązania biblijne oraz mitologiczne w omawianych utworach z literatury współczesnej - Odczytać znaczenie podstawowych symboli w omawianych dziełach literackich
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ułożyć szkicowy plan oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną - Skomponować wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia - Formułować wnioski interpretacyjne oparte na samodzielnej analizie tekstu - Zastosować czytelny podział akapitowy w pracy pisemnej - Posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej - Posługiwać się na ogół poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni) - Zabrać głos w dyskusji - Wykonać bez pomocy nauczyciela większość ćwiczeń i zadań realizowanych na zajęciach

Na ocenę **dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	<p>Czytanie i słuchanie:</p> <ul style="list-style-type: none">– Odróżnić retorykę od erystyki– Objaśnić mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej– Rozpoznać i określić typ nadawcy i typ adresata tekstu– Rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu– Nazwać środki językowe i określić ich funkcje w tekście– Wskazać cechy gatunkowe tekstu <p>Samokształcenie i docieranie do informacji:</p> <ul style="list-style-type: none">– Wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu– Sporządzić poprawny opis bibliograficzny książki i artykułu oraz zapisów elektronicznych– Korzystać z różnorodnych źródeł informacji <p>Świadomość językowa:</p> <ul style="list-style-type: none">– Omówić relacje pomiędzy różnymi podsystemami języka– Przyporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym– Przedstawić pochodzenie polszczyzny– Objaśnić pojęcie neosemantyzacji– wskazać niewerbalne środki komunikacji– Wymienić podstawowe typy stylizacji
---	---

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Analiza i interpretacja tekstów kultury</p>	<p>Wstępne rozpoznanie i analiza:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wymienić głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) i ich dzieła w omawianych epokach – Określić funkcje środków językowych zastosowanych w tekście – Wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego – Zdefiniować tragizm, komizm i groteskę jako kategorie estetyczne, odwołując się do omówionych utworów <p>Interpretacja i wartościowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wskazać związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok – Porównać wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w Biblii, antyku, średniowieczu, renesansie, baroku, oświeceniu i preromantyzmie, odwołując się do utworów literackich – Opisać następujące motywy i toposy: jednostka wobec despotyzmu, piekło (zaświaty), wędrówka, szatan, świat jako teatr, człowiek jako boże igrzysko, odwołując się do omówionych utworów – Opisać różne realizacje dydaktycznej funkcji literatury, odwołując się do poznanych tekstów – Wskazać nawiązania do światopoglądu i estetyki antyku w renesansie oraz do światopoglądu i estetyki średniowiecza w baroku oraz objaśnić przyczynę ich występowania – Rozpoznać nawiązania do idei średniowiecza, renesansu, baroku i oświecenia w literaturze współczesnej – Ocenić postawy bohaterów literackich
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu – Posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą – Sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu – Podsumować rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu) – Łączyć akapity, używając wskaźników zespolenia – Posługiwać się poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni) – Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi – Przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji – Zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce – Aktywnie uczestniczyć w większości lekcji

Na ocenę **bardzo dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji</p>	<p>Czytanie i słuchanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Odróżnić prawdę od fałszu i szczerść od kłamstwa w wypowiedzi językowej – Scharakteryzować podstawowe chwytów erystyczne – Odróżnić od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną – Zanalizować okres retoryczny jako zamkniętą całość myślowo-stylistyczną – Wykorzystać analizowane teksty naukowe (krytyczno- i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich <p>Samokształcenie i docieranie do informacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Samodzielnie gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">Analiza i interpretacja tekstów kultury</p>	<p>Wstępne rozpoznanie i analiza:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Omówić przemiany gatunkowe w obrębie dramatu i powieści – Wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia i preromantyzmu – Rozpoznać nawiązania do poetyki renesansu, baroku i oświecenia w literaturze współczesnej – Wskazać elementy parodii, pastiszu i trawestacji w dziele literackim oraz określić ich funkcje <p>Interpretacja i wartościowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w dwóch tekstach literackich – Zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym) – Objaśnić sposoby i mechanizmy reinterpretacji toposów, mitów i symboli literatury wcześniejszych epok w tekstach współczesnych – Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegle terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką – Rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne) – Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny sztuki – Dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury

Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i	<ul style="list-style-type: none">- Podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu- Skutecznie unikać szablonów i schematów językowych- Posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią- Posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości)- Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych- Funkcjonalnie wykorzystywać pozawerbalne środki komunikacji (mowa ciała, intonacja, ton głosu) w wypowiedzi ustnej
--	--

KLASA DRUGA

Należy pamiętać, że warunkiem koniecznym do omawiania tekstów kultury jest ich znajomość w zakresie wymaganym przez nauczyciela. Uczeń zawsze musi znać tekst (przeczytał go we fragmentach lub w całości – tak jak polecił nauczyciel), w przeciwnym wypadku analiza i interpretacja nie przyniosą oczekiwanych efektów. Ponadto dyskwalifikowane są wszelkie prace przygotowane na zasadzie „kopiuj – wklej” lub będące kompilacją cudzych prac.

Wymagania ogólne	Ocena dopuszczająca uczeń:	Ocena dostateczna uczeń:	Ocena dobra uczeń:	Ocena bardzo dobra uczeń*:
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie teksty o prostej budowie; - dostrzega sensy zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu; - z pomocą rozpoznaje funkcje tekstu i z pomocą wskazuje środki językowe służące ich realizacji; - odbiega od stosowania kryteriów poprawności językowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie; - stara się dostrzegać sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - stara się rozpoznać funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - na ogół dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - na ogół rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - na ogół ma świadomość kryteriów poprawności językowej; 	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie teksty o skomplikowanej budowie; - dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu; - rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; - ma świadomość kryteriów poprawności językowej;
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury	<ul style="list-style-type: none"> - nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; 	<ul style="list-style-type: none"> - stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - stara się odczytać rozmaite 	<ul style="list-style-type: none"> - na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - na ogół odczytuje rozmaite 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; - w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; - poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; - odczytuje rozmaite sensy

	- próbuje odczytać rozmaite sensory dzieła; - próbuje dokonać interpretacji porównawczej;	sensy dzieła; - stara się dokonać interpretacji porównawczej;	sensy dzieła; - na ogół dokonuje interpretacji porównawczej;	dzieła; - dokonuje interpretacji porównawczej;
III. Tworzenie wypowiedzi	- buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności; - nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - próbuje zwiększać własną kompetencję językową.	- stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stara się stosować w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - zwraca uwagę na własną kompetencję językową.	- na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej.	- buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; - stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; - ma świadomość własnej kompetencji językowej.

* są to zapisy umieszczone w podstawie programowej

- A) Na ocenę dopuszczającą – uczeń wykonuje polecenia dość powierzchownie. Jego wiedza jest w zasadzie odtwórcza, umiejętności niewielkie. Ważne jest, aby uczeń, który osiąga oceny dopuszczające, podejmował pracę, wykazywał starania. Z zapisów w PW wyraźnie widać, że nie wszystkie zadania są dla niego przeznaczone, ale próbuje wykonywać polecenia na miarę swych możliwości. Ponadto należy dążyć do tego, aby odnajdował w tekstach elementy wcześniej wskazane przez innych uczniów, a których sam nie umie rozpoznać i wskazać. Jeśli chodzi o prace pisemne, to należy zadbać o to, aby pisał prace samodzielne, jego prace są oczywiście krótkie, powierzchowne, sądy mało oryginalne, argumentacja niepełna. Podobnie z wypowiedziami ustnymi – są to wypowiedzi krótkie, ale przede wszystkim powinny być zgodne z tematem.
- B) Na ocenę dostateczną – uczeń podejmuje działania, ale nie kończą się one pełnym sukcesem. Pracuje, ale popełnia błędy, polecenia są wykonywane nieprecyzyjnie, uczeń nie jest pewien swoich wypowiedzi pisemnych i ustnych. Jego przemyślenia są powierzchowne lub odtwórcze, ale pracuje, czyli właśnie „stara się”.
- C) Na ocenę dobrą – w tym wypadku uczeń podejmuje wszystkie działania, ale popełnia nieliczne błędy. Jego prace są wykonane dobrze, czyli zawierają drobne błędy. Ponadto nie zawsze umie uzasadnić swoją wypowiedź, wie, ale nie wyjaśnia omawianych zjawisk. Zapis „na ogół” oznacza, iż jego prace są wykonane dobrze, czyli zawierają drobne błędy.
- D) Na ocenę bardzo dobrą – tu znajdziemy zapis mówiący, że uczeń wykonuje rozmaite zadania i czynności „poprawnie”, „samodzielnie”, „świadomie”, „ciekawie”, „interesująco”. Tak więc pracuje samodzielnie, wie i umie wyjaśnić. Trafnie dobiera przykłady, cytaty, argumenty, dokonuje porównań, ocen, uzasadniając swoje zdanie. Jego wypowiedzi zarówno ustne, jak i pisemne są wolne od błędów, wyczerpujące, pomysłowe, twórcze. Mówi pełnymi zdaniami, uzasadnia swoją wypowiedź, znajduje w tekście przykłady na poparcie

swych słów. Umie odnieść się do świata zewnętrznego, jeśli zachodzi taka potrzeba. Podczas pracy w grupie staje się liderem, umie nie tylko współpracować, ale nadaje ton działaniom innych, wprowadza nowe rozwiązania i pomysły.

W szkole ponadgimnazjalnej oceniana jest także recytacja, uczeń otrzymujący oceną dopuszczającą recytuje tekst mało świadomie, byle jak, niestarannie, często się myli, zacina; na ocenę dostateczną recytuje dość płynnie, ale bez właściwej modulacji, w złym tempie, bez dokonania interpretacji głosowej; na ocenę dobrą recytuje tekst płynnie, świadomie, ale występują usterki w przekazie; na ocenę bardzo dobrą wygłasza tekst bardzo świadomie, z ciekawą interpretacją, we właściwym tempie, z odpowiednią modulacją.

Należy pamiętać, że **warunkiem koniecznym** do omawiania tekstów kultury jest ich **znajomość w zakresie wymaganym przez nauczyciela. Uczeń zawsze musi znać tekst** (prze czytał go we fragmentach lub w całości – tak jak polecił nauczyciel), w przeciwnym wypadku analiza i interpretacja nie przyniosą oczekiwanych efektów. Ponadto dyskwalifikowane są wszelkie prace przygotowane na zasadzie „kopiuj – wklej” lub będące kompilacją cudzych prac.

Wymagania ogólne	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń*:
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie teksty o prostej budowie; – dostrzega sensory zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu; – z pomocą rozpoznaje funkcje tekstu i z pomocą wskazuje środki językowe służące ich realizacji; – odbiega od stosowania kryteriów poprawności językowej; 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie; – stara się dostrzegać sensory zawarte w strukturze głębokiej tekstu; – stara się rozpoznać funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; – zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej; 	<ul style="list-style-type: none"> – na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie; – na ogół dostrzega sensory zawarte w strukturze głębokiej tekstu; – na ogół rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; – na ogół ma świadomość kryteriów poprawności językowej; 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie teksty o skomplikowanej budowie; – dostrzega sensory zawarte w strukturze głębokiej tekstu; – rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji; – ma świadomość kryteriów poprawności językowej;
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury	<ul style="list-style-type: none"> – nie zawsze poprawnie stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; – w interpretacji tekstu próbuje wykorzystać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; – próbuje poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; – próbuje odczytać rozmaite sensory dzieła; – próbuje dokonać interpretacji 	<ul style="list-style-type: none"> – stara się stosować w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; – w interpretacji tekstu stara się wykorzystywać wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; – stara się poznać niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; – stara się odczytać rozmaite sensory dzieła; 	<ul style="list-style-type: none"> – na ogół stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; – w interpretacji tekstu na ogół wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; – na ogół poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; – na ogół odczytuje rozmaite sensory dzieła; 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje w analizie podstawowe pojęcia z zakresu poetyki; – w interpretacji tekstu wykorzystuje wiedzę o kontekstach, w jakich może być on odczytywany; – poznaje niezbędne dla literatury fakty z historii literatury i innych dziedzin humanistyki; – odczytuje rozmaite sensory dzieła;

	porównawczej;	– stara się dokonać interpretacji porównawczej;	– na ogół dokonuje interpretacji porównawczej;	– dokonuje interpretacji porównawczej;
III. Tworzenie wypowiedzi	– buduje wypowiedzi o niezbyt wysokim stopniu złożoności; – nie zawsze stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; – próbuje zwiększać własną kompetencję językową.	– stara się budować wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; – stara się stosować w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; – zwraca uwagę na własną kompetencję językową.	– na ogół buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; – na ogół stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; – na ogół ma świadomość własnej kompetencji językowej.	– buduje wypowiedzi o wyższym stopniu złożoności; – stosuje w nich podstawowe zasady logiki i retoryki; – ma świadomość własnej kompetencji językowej.

* są to zapisy umieszczone w podstawie programowej

- E) Na ocenę dopuszczającą – uczeń wykonuje polecenia dość powierzchownie. Jego wiedza jest w zasadzie odtwórcza, umiejętności niewielkie. Ważne jest, aby uczeń, który zdobywa oceny dopuszczające, podejmował pracę, wykazywał starania. Z zapisów w PW wyraźnie widać, że nie wszystkie zadania są dla niego przeznaczone, ale próbuje wykonywać polecenia na miarę swych możliwości. Ponadto należy dążyć do tego, aby odnajdował w tekstach elementy wcześniej wskazane przez innych uczniów, a których sam nie umie rozpoznać i wskazać. Jeśli chodzi o prace pisemne, to należy zadbać o to, aby pisał prace samodzielnie, jego prace są oczywiście krótkie, powierzchowne, sądy mało oryginalne, argumentacja niepełna. Podobnie z wypowiedziami ustnymi – są to wypowiedzi krótkie, ale przede wszystkim powinny być zgodne z tematem.
- F) Na ocenę dostateczną – uczeń podejmuje działania, ale nie kończą się one pełnym sukcesem. Pracuje, lecz popełnia błędy, polecenia są wykonywane nieprecyzyjnie, uczeń nie jest pewien swoich wypowiedzi pisemnych i ustnych. Jego przemyślenia są powierzchowne lub odtwórcze, ale pracuje, czyli właśnie „stara się”.
- G) Na ocenę dobrą – w tym wypadku uczeń podejmuje wszystkie działania, popełnia jednak nieliczne błędy. Jego prace są wykonane dobrze, czyli zawierają drobne usterki. Ponadto nie zawsze umie uzasadnić swoją wypowiedź, wie, ale nie wyjaśnia omawianych zjawisk. Zapis „na ogół” oznacza, iż jego prace są wykonane dobrze, czyli zawierają drobne uchybienia.
- H) Na ocenę bardzo dobrą – tu znajdziemy zapis mówiący, że uczeń wykonuje rozmaite zadania i czynności „poprawnie”, „samodzielnie”, „świadomie”, „ciekawie”, „interesująco”. Tak więc pracuje samodzielnie, wie i umie wyjaśnić. Trafnie dobiera przykłady, cytaty, argumenty, dokonuje porównań, ocen, uzasadniając swoje zdanie. Jego wypowiedzi zarówno ustne, jak i pisemne są wolne od błędów, wyczerpujące, pomysłowe, twórcze. Mówi pełnymi zdaniami, uzasadnia swoją wypowiedź, znajduje w tekście przykłady na poparcie swych słów. Umie odnieść się do świata zewnętrznego, jeśli zachodzi taka potrzeba. Podczas pracy w grupie staje się liderem, umie nie tylko współpracować, ale nadaje ton działaniom innych, wprowadza nowe rozwiązania i pomysły.
- W szkole ponadgimnazjalnej oceniana jest także recytacja, uczeń otrzymujący ocenę dopuszczającą recytuje tekst mało świadomie, byle jak, niestarannie, często się myli, zacina; na ocenę dostateczną recytuje dość płynnie, ale bez właściwej modulacji, w złym tempie, bez dokonania

interpretacji głosowej; na ocenę dobrą recytuje tekst płynnie, świadomie, lecz występują usterki w przekazie; na ocenę bardzo dobrą wygłasza tekst bardzo świadomie, z ciekawą interpretacją, we właściwym tempie, z odpowiednią modulacją.